

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดระนอง

The Guidelines on Developing Quality of Life of Prisoners at Ranong Provincial Prison

ศิวพงษ์ สยมพร¹ จักรवाल สุขไมตรี² กীরติวรรณ กัลยาณมิตร³ สันหนัฐ จักรภัทรวงศ์⁴
Siwapong Sayumporn, Jagraval Sukmaitree, Keratiwan Kalayanamit ,
and Sunhanat Jakkapattarawong

Received: April 5, 2021 Revised: April 18, 2022

Accepted: August 1, 2022

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดระนอง 2) นำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดระนอง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 ท่าน โดยเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดระนอง อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง มีดังนี้ ด้านร่างกาย ส่งผลกระทบต่อผู้ต้องขังสภาพความเป็นอยู่ค่อนข้างแออัด ด้านจิตใจ ผู้ต้องขังมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับคดีความที่ยังไม่ตัดสิน และ

¹ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการเมืองการปกครอง วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Political Science Program in Politics and Government, College of Politics and SuanSunandha Rajabhat University. E-mail: s62463825025@ssru.ac.th

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, SuanSunandha Rajabhat University .E-mail: jagraval.su@ssru.ac.th

³ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, SuanSunandha Rajabhat University .E-mail: Keratiwan.ka@ssru.ac.th

⁴ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, SuanSunandha Rajabhat University .E-mail: Sunhanat.ja@ssru.ac.th

ผู้ต้องขังใหม่ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำได้ยาก ด้านด้านฝึกทักษะอาชีพ ขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ อุปกรณ์เทคโนโลยีไม่ทันสมัย หลักสูตรฝึกอบรมไม่ต่อเนื่อง ทั้ง 3 ด้าน ผู้ต้องขังมีสภาพความเป็นอยู่แออัด ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำได้ยากและขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญฝึกอบรมรวมทั้งเทคโนโลยีไม่ทันสมัย 2) นำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดระนอง พบว่า ทั้ง 3 ด้าน ควรพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานให้ได้มาตรฐานจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วงอายุของผู้ต้องขัง และเพิ่มเติมหลักสูตรแก้ไขฟื้นฟู จัดกิจกรรมให้ผู้ต้องขังมีการแสดงออกมากขึ้นและจัดเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาทุกด้านเข้าถึงง่าย รวมทั้งมีการฝึกอาชีพที่ต่อยอดจากอาชีพเดิมให้มีการพัฒนาที่ทันสมัยกับความต้องการของตลาดแรงงาน มีการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอาชีพให้ทันสมัยต่อเนื่อง โดยประสานขอความร่วมมือองค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างอาคาร อุปกรณ์ และสถานที่

คำสำคัญ : การพัฒนา คุณภาพชีวิต ผู้ต้องขัง

Abstract

This research article aimed to: 1) study the problems of inmates' quality of life at Ranong Prison, and 2) present the guidelines on the development of inmates' quality of life at Ranong Prison. This is a qualitative research, with 17 key informants. An in-depth interview from were used as instrument.

The results revealed as follows. 1) For the problems of inmates' quality of life at Ranong Prison, Mueang Ranong District, Ranong Province, the physical problems affected inmates in term of limited space. For the psychological problems, it was found that inmates were worried about unsentenced cases. New inmates had difficulties of adaptation to the environment in the prison. For vocational trainings, it was found that there were no expert personnel to transfer knowledge. There were no modern technological devices. Training courses were not continuous. In conclusions of the 3 aspects, inmates had to stay in the

crowded space. The inmates had difficulties of adaptation to the environment in the prison. There were no expert personnel for trainings. And there were no modern technological devices. 2) For the guidelines on the development of inmates' quality of life at Ranong Prison in all 3 aspects, it was found that basic public utilities should be improved to meet the standard. Proper suitable with age range of inmates should be provided. Rectification and rehabilitation courses, along with activities should be provided so that inmates will be more assertive. Accessible consultants of all aspects should be invited. Vocational training courses should be updated to meet labor market needs. Vocational training courses should be updated continuously by requesting for coordination with other agencies to build buildings, equipment, and location.

Keywords : Development, quality of Life, inmate

บทนำ (Introduction)

กรมราชทัณฑ์ตั้งครั้งแรก สังกัดกระทรวงนครบาล เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พุทธศักราช 2458 ได้มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.6) ให้รวมการคุกกองมหันตโทษ และลหุโทษ กับเรือนจำทั้งหลายที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติ ลักษณะเรือนจำ ร.ศ. 120 (พ.ศ. 2544) นั้น ขึ้นเป็นกรมหนึ่ง เรียกว่า “กรมราชทัณฑ์” มีอธิบดีผู้หนึ่ง บังคับการกรมนั้น ขึ้นอยู่ในกระทรวงนครบาล ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมี ประกาศพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2458 แต่งตั้งมหาอำมาตย์ตรีพระยา ชัยวิชิตวิศิษฎ์ธรรมธาดา (ข้า ณ บ่อมเพชร) เป็นอธิบดีกรมราชทัณฑ์คนแรก และคนสุดท้ายในระบอบ สมบูรณาญาสิทธิราช กรมราชทัณฑ์มีภารกิจในการควบคุมผู้ต้องขังให้เป็นไปตามคำพิพากษา และ พัฒนาพฤตินิสัย เพื่อให้ผู้ต้องขังกลับตนเป็นคนดีคืนสู่สังคม และดำเนินการภารกิจแก้ไขปัญหาคัญ ของกระบวนการยุติธรรม ให้เชื่อถือได้เป็นที่ยอมรับของประชาชนและเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนต่าง ๆ ในแต่ละระดับให้มีความสอดคล้องกับหน่วยงานในกลุ่ม

และให้โอกาสแก่ผู้พ้นโทษกลับสู่สังคมได้อย่างปกติสุขต่อไป (กรมราชทัณฑ์ ราชกิจจานุเบกษา, 2563)

เรือนจำจังหวัดระนอง เป็นหน่วยงานกระบวนการยุติธรรม สังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม เป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค ปฏิบัติงานภายใต้การกำกับดูแลของกรมราชทัณฑ์ มีภารกิจหน้าที่ ในการควบคุมผู้ต้องขังตามคำพิพากษาของศาลที่มีกำหนดโทษไม่เกิน 15 ปี และแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยเพื่อให้ผู้ต้องขังกลับตนเป็นคนดีคืนสู่สังคม ต้องปฏิบัติราชการให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การอำนวยความสะดวกยุติธรรมเป็นไปโดยความเสมอภาค โปร่งใสเป็นธรรม ทัวถึงและปราศจากการเลือกปฏิบัติ นโยบาย QUICK WIN ของอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ในการส่วนของด้านการพัฒนาองค์กรให้ทันสมัยและโปร่งใส และแผนปฏิบัติการกรมราชทัณฑ์ 3 ปี (พ.ศ.2563-2565) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านคุณภาพการให้บริการ กลยุทธ์หลัก สร้างความพึงพอใจ ให้ผู้รับบริการ แนวทางการพัฒนา การให้บริการ จัดสวัสดิการและการสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำ ซึ่งต้องมีบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมาติดต่อกับราชการ อาทิ เช่น ญาติผู้ต้องขังทนายความ ตำรวจ เป็นต้น ได้มีการกำหนดเป้าหมายไว้อย่างชัดเจนในเชิงนโยบายด้านการเพิ่มประสิทธิภาพ ลดขั้นตอน และระยะเวลาการทำงานเพื่อให้บริการประชาชนอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง เสมอภาคและเป็นธรรม เรือนจำจังหวัดระนอง เป็นส่วนราชการซึ่งต้องดำเนินการแก้ไขพัฒนากระบวนการให้บริการประชาชนให้มีความทันสมัยต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง อยู่เสมอ ในการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการปฏิบัติราชการ เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพการให้บริการ เนื่องจากประชาชนต้องเดินทางมาติดต่อกับราชการเพื่อขอรับบริการเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดระนอง ทั้งใกล้และไกล ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดระนอง จึงมีนโยบายอำนวยความสะดวก ลดขั้นตอน เพื่อให้มีความรวดเร็ว เน้นการให้บริการที่ดีกับประชาชน (กรมราชทัณฑ์ ราชกิจจานุเบกษา, 2563)

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดระนอง และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดระนอง ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถนำความรู้ที่ได้ในการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่น เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมระหว่างหน่วยงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดระนอง
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดระนอง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ดังนี้

1. เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 17 คน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเจาะจง (Pur positive Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ด้วยการสัมภาษณ์ (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดระนอง และศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดระนอง เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนงานปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการทำงานต่อไป

3. เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน โดยอาศัยการจดบันทึก การบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ และบันทึกภาพร่วมกับผู้ให้สัมภาษณ์ และทำการตรวจสอบ คัดแยกข้อมูลตามที่ได้กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) โดยนำข้อมูลจากการบันทึกเสียงมาถอดบทเรียนและจัดกลุ่มของข้อมูลตามเนื้อหา ส่วนข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกนำมาจัดเกลาเรียบเรียงตามลำดับเนื้อหา จัดแสดงข้อมูล (Data Display) และหาข้อสรุป การตีความและการตรวจสอบความถูกต้องประเด็นของผลการวิจัย (Conclusion, Interpretation and Verification) โดยการสังเคราะห์ ตีความ หาข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม

ผลการวิจัย (Research Results)

ในการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดระนอง ผลการวิจัย พบว่า

- ด้านร่างกาย สภาพความเป็นอยู่แออัด ทำให้เรือนจำขยายตัวไม่ทัน พื้นที่สำหรับออกกำลังกาย พักผ่อน นันทนาการ สถานพยาบาล ไม่เพียงพอ ควรเปิดโอกาสให้ญาติเข้าเยี่ยมได้บ่อยขึ้น
- ด้านจิตใจ มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับคดีความที่ยังไม่ตัดสิน และผู้ต้องขังใหม่จะปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำได้ยาก ทำให้มีวิตกกังวล หดหู่ ความเครียดสะสมในระยะแรก สภาพจิตใจแย่ ควรนำนักจิตวิทยา เข้ามาแนะนำผู้ต้องขังใหม่เพื่อลดความวิตกกังวลในระยะแรก
- ด้านการฝึกทักษะ ขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ อุปกรณ์เทคโนโลยีไม่ทันสมัย หลักสูตรฝึกอบรมไม่ต่อเนื่อง ควรนำผู้ฝึกอบรมที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ทันสมัย เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน มาฝึกอบรมให้ และควรเพิ่มอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการฝึกอบรม

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดระนอง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ผลการวิจัย พบว่า

- ด้านร่างกาย ควรมีการ พัฒนาด้านสาธารณสุขปโภคพื้นฐานให้ได้มาตรฐาน จัดโซนออกกำลังกายและกิจกรรมให้เพียงพอและสอดคล้องกับ เพศ อายุ สภาพร่างกาย อย่างทั่วถึง เรือนนอนควรจัดให้มีการเว้นระยะห่าง
- ด้านจิตใจ ควรเพิ่มหลักสูตรโปรแกรมแก้ไข ฟื้นฟู ชุมชนบำบัด พัฒนาจิตใจ อย่างเข้มข้น และครอบคลุมทุกศาสนา จัดกิจกรรมให้ผู้ต้องขังแสดงออกมากขึ้น ทุกกลุ่ม แยกตามอายุ ประเภทคดี มีเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาทุกด้านและเข้าถึงได้ง่าย และควรให้ญาติเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังบ่อยขึ้น จัดให้ได้รับสวัสดิการพื้นฐานครบถ้วน และมีนักจิตวิทยามาให้คำแนะนำ เพื่อลดความตึงเครียดให้ผู้ต้องขัง

- ด้านการฝึกทักษะอาชีพ ควรขอความร่วมมือองค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างอาคารสถานที่ และมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพทันสมัยตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน สามารถนำไปปฏิบัติเพื่อประกอบอาชีพได้จริง ให้มีการฝึกอาชีพต่อยอดจากอาชีพเดิมของผู้ต้องขัง เพื่อให้มีทักษะที่เพิ่มมากขึ้น และให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง วิทยากรที่มาฝึกอาชีพควรให้มีการสื่อสารเข้าใจง่าย และสำรวจตลาดแรงงานภายนอกว่า มีความต้องการแรงงานด้านไหน เพื่อจัดฝึกอบรมให้ตรงตามความต้องการของตลาด

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

วัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการศึกษาสภาพปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดระนอง ซึ่งจากการวิจัยพบและสามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัย **ด้านร่างกาย** พบว่า สภาพความเป็นอยู่ค่อนข้างแออัด เนื่องจากจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วจนเรือนจำขยายตัวไม่ทัน ส่งผลให้พื้นที่สำหรับออกกำลังกายพักผ่อน ที่นอน สถานพยาบาล ไม่เพียงพอ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ เกศินี จุฑาวิจิตร (2542, น.23) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลง อย่างมีแผน มีวัตถุประสงค์และทิศทางที่ชัดเจน อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและคุณภาพสังคม ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุมพล รอดคำดี (2532, น.2) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนา คือ การกระทำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นทั้งด้านวัตถุและจิตใจ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ผู้ต้องขังมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้เรือนจำขยายตัวไม่ทัน ส่งผลให้พื้นที่บริเวณเรือนจำมีจำกัด มีพื้นที่ไม่เพียงพอที่จะทำให้คุณภาพชีวิตผู้ต้องขังได้รับการพัฒนาล่าช้า

2. ผลการวิจัย **ด้านจิตใจ** พบว่า ผู้ต้องขังมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับคดีความที่ยังไม่ตัดสิน และผู้ต้องขังใหม่จะปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำได้ยากทำให้มีความวิตกกังวล หดหู่ ความเครียดสะสมในระยะแรก สภาพจิตใจแย่ และยังมีการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีจากผู้ต้องขังอื่น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ ชาญชัย อินทรประวัตติ (2547, น.7) ได้ศึกษาและได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตของบุคคล หมายถึง ความพึงพอใจของบุคคลในการดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมอย่างสร้างสรรค์และได้รับการสนองตอบความต้องการของตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิต ความต้องการทางด้านสังคมและจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับ ภัทร คงคาทิพย์ (2557, น. 54 - 60) กล่าวว่า การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในการ

เตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยเพื่อการกลับคืนสู่สังคมเป็นเป้าหมายและวิธีการที่หลายประเทศต่างให้การยอมรับและแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมมาโดยตลอด และเพื่อสร้างความชัดเจนอีกทั้งยังเป็นการขยายขอบเขตการรับรู้ที่มีต่อการดำเนินงาน เพื่อการกลับสู่สังคมของผู้ต้องขังให้เกิดขึ้น การศึกษาการดำเนินงานในต่างประเทศจึงเป็นความจำเป็นยิ่งต่อการพัฒนารูปแบบการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ในการกลับสู่สังคมได้จริงของผู้ต้องขังหลังพ้นโทษให้เกิดขึ้นในประเทศไทย และสอดคล้องกับ เยาวลักษณ์ กลั่นหอม (2540, น.21) ซึ่งให้นิยามคุณภาพชีวิตว่า เป็นสถานะความเป็นอยู่ที่ดีของร่างกาย จิตใจและสังคม การรับรู้คุณภาพชีวิตของบุคคลนั้น วัฒนธรรมและค่านิยมจะส่งผลกับเป้าหมายและความคาดหวัง เกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านร่างกาย (สุขภาพกาย Physical Domain) คือ การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์ของร่างกาย การรับรู้ถึงความสามารถในการทำงานของตน เป็นต้น

2. ด้านจิตใจ (Psychological Domain) คือ การรับรู้ทางสภาพจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกและทางลบที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความคิด การตัดสินใจและความสามารถในการเรียนรู้ของตน เป็นต้น

3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships) คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือ และได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคม

4. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต การรับรู้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสภาพแวดล้อม การรับรู้ว่าตนมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ มีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต เป็นต้น

ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ผู้ต้องขังใหม่มีเพิ่มขึ้นและทำให้วัดกังวลมีภาวะความเครียดส่วนมากจะเป็นในผู้ต้องขังใหม่ ที่ยังปรับตัวไม่ได้

3. ผลการวิจัย **ด้านการฝึกทักษะอาชีพ** พบว่า ขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ อุปกรณ์เทคโนโลยีไม่ทันสมัย หลักสูตรฝึกอบรมไม่ต่อเนื่อง ไม่ได้รับการฝึกตามความถนัดที่แท้จริง หลังพ้นโทษนำไปประกอบอาชีพไม่ได้ตรงตามความต้องการของตลาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทธ คงคาทิพย์ (2557, น. 54 - 60) กล่าวว่า การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยเพื่อการกลับคืนสู่สังคมเป็นเป้าหมายและวิธีการที่หลายประเทศ

ต่างให้การยอมรับและแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมมาโดยตลอด และเพื่อสร้างความชัดเจนอีก ทั้งยังเป็นการขยายขอบเขตการรับรู้ที่มีต่อการดำเนินงาน เพื่อการกลับสู่สังคมของผู้ต้องขังให้ เกิดขึ้น การศึกษาการดำเนินงานในต่างประเทศจึงเป็นความจำเป็นยิ่งต่อการพัฒนารูปแบบการ ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ในการกลับสู่สังคมได้จริงของผู้ต้องขังหลังพ้นโทษให้ เกิดขึ้นในประเทศไทย และยังสอดคล้องกับ ทิวพร เดชเมณี (2560, น.14 - 17) กล่าวว่า ใน ประเทศไทยมีการให้ความช่วยเหลือผู้พ้นโทษในรูปแบบของการให้การสงเคราะห์ โดยอยู่บน พื้นฐานของการให้ความช่วยเหลือเพื่อที่ผู้พ้นโทษจะเลี้ยงดูตัวเองต่อไปได้ ซึ่งรัฐบาลได้เห็น ความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือแก่คนกลุ่มนี้มาตั้งแต่อดีตในสมัยพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ในรูปแบบของการสงเคราะห์หลังปล่อยโดยมีการตรา พระราชบัญญัติตัดสินคนจรจัดและคนที่เคยต้องโทษหลายครั้ง ร.ศ. 127 ขึ้น และมีการส่ง ตัวบุคคลที่ตรงตามพระราชบัญญัตินี้ไปอยู่ตามหัวเมือง ด้วยการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ฝ่าย ปกครองเป็นผู้ควบคุมดูแลความประพฤติชีวิตความเป็นอยู่และจัดที่ดินให้บุคคลเหล่านั้นได้ทำ กิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้มีอาชีพเป็นหลักแหล่งมีที่ดินทำกินจะได้ไม่หวน กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก และจนถึงปัจจุบันก็ได้มีการพัฒนาต่อยอดมาเรื่อยๆ และการมีบ้านกึ่ง วิทยาลัยเป็นแนวคิดการให้ความช่วยเหลืออีกรูปแบบหนึ่งที่ไม่เพียงแต่ให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุน ประกอบอาชีพเท่านั้นแต่ยังเป็นสถานที่ที่ผู้พ้นโทษที่ต้องการที่พักอาศัยสามารถเข้าไปอาศัย พึ่งพิงได้ตัวอย่างหน่วยงานเอกชนและหน่วยงานที่ให้การสงเคราะห์ผู้พ้นโทษในฐานะเอกชนแต่ มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ประสานงาน และสอดคล้องกับ นวรัตน์ ณ วันจันทร์ (2548, น.39) ได้ เสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน คือ เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ขีด ความสามารถของบุคคล (development of human capacities) การพัฒนาสมรรถภาพของ บุคคลในการทำงานนี้ เป็นการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาอบรม การพัฒนาการทำงาน และอาชีพของบุคคล เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงคุณภาพชีวิตประการหนึ่ง ซึ่งจะทำให้บุคคลสามารถทำ หน้าที่โดยใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเมื่อมีปัญหาก็จะใช้การ แก้ไขตอบสนองในรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม พึงกระทำเป็นผลให้บุคคลประสบ ผลสำเร็จในชีวิต ที่เป็นเช่นนี้เพราะ หลักสูตรไม่ทันสมัยกับสถานการณ์ปัจจุบัน วิทยาการที่นำมา อบรมยังใช้แบบเดิม ๆ ไม่ได้รับการฝึกอบรมให้ตรงกับความต้องการที่แท้จริง และการอบรมไม่ ต่อเนื่อง ขาดอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย

4. ผลการวิจัย **ด้านร่างกาย** พบว่า ควรมีการพัฒนาด้านสาธารณสุขป็นพื้นฐานให้ได้มาตรฐาน จัดโซนออกกำลังกายและกิจกรรมให้เพียงพอและสอดคล้องกับ เพศ อายุ สภาพร่างกาย อย่างทั่วถึง ซึ่งเป็นไปตามงานวิจัยของ WHO (1948 อ้างถึงใน ภัทรภา สุขสง่าและพรรณทิพา ศักดิ์ทอง 2557, น.204) องค์การอนามัยโลกในฐานะเป็นองค์กรหลักที่ดูแลด้านสุขภาพอนามัย มองเห็นว่า "ร่างกาย จิตใจ สังคมที่ดีและการไม่มีโรคภัยไข้เจ็บเป็นสภาวะของความสมบูรณ์ที่ดี" ถึงแม้ว่า ข้อกำหนดนี้จะไม่เกิดขึ้นจริง อย่างไรก็ตามในระยะแรกผลสัมฤทธิ์ของแนวคิดที่ว่านี้เกิดกับกลุ่มประชาชนในวัยทำงานในโลกตะวันตก ซึ่งหันมาดูแลสุขภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการให้คำแนะนำในเรื่องสุขภาพภายนอกร่างกาย และมีการชักชวนให้มีการดูแลสุขภาพ ซึ่งทำให้เชื่อมโยงไปสู่ความสัมพันธ์เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนเรา ซึ่งในช่วงนั้นสุขภาพ (Health) ถูกให้ความหมายว่า เป็นสภาวะของความสมบูรณ์ทางร่างกายจิตใจและความเป็นอยู่ที่ดีในสังคม มิใช่หมายถึงแต่เพียงปราศจากโรคและความอ่อนแอเท่านั้น แต่การดำเนินการพัฒนาด้านการสาธารณสุขกับการพัฒนาด้านการคิดค้น ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ด้านการรักษาสุขภาพที่เกิดจากการเจ็บป่วยด้านเดียว ขณะที่การเจ็บป่วยด้านอื่น ๆ กลับไม่ได้รับการดูแลในเดือนพฤษภาคม 1998 ที่ประชุมสมัชชาองค์การอนามัยโลก(World Health Organization Assembly) เพิ่มคำว่า "Spiritual Well-being" หรือ"สภาวะทางจิตวิญญาณ" เข้าไปในคำนิยามเดิม ดังนั้น ความหมายของคำว่า "สุขภาพ" หลังจากนั้น จึงรวมความหมายถึงสภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ หรือ สภาวะที่สมบูรณ์ทุก ๆทางเชื่อมโยงกัน สะท้อนถึงความเป็นองค์รวมอย่างแท้จริงของสุขภาพที่เกื้อหนุนและเชื่อมโยงกันทั้ง 4 มิติ ซึ่งความหมายในแต่ละด้าน คือ

1. สภาวะทางกาย หมายถึง การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีเศรษฐกิจพอเพียง มีสิ่งแวดล้อมดีไม่มีอุบัติเหตุ เป็นต้น
2. สภาวะทางจิต หมายถึง จิตใจที่เป็นสุขผ่อนคลายไม่เครียด คล่องแคล่ว มีความเมตตา กรุณา มีสติมีสมาธิ เป็นต้น
3. สภาวะทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันด้วยดี ในครอบครัวในชุมชน ในที่ทำงาน ในสังคม ในโลก ซึ่งรวมถึงการมีบริการทางสังคมที่ดีและมีสันติภาพ เป็นต้น
4. สภาวะทางปัญญา (จิตวิญญาณ) หมายถึง ความสุขอันประเสริฐที่เกิดจากมีจิตใจสูงเข้าถึงความจริงทั้งหมด ลดละความเห็นแก่ตัว มุ่งเข้าถึงสิ่งสูงสุด ซึ่งหมายถึง พระนิพพาน หรือพระผู้เป็นเจ้าหรือความดีสูงสุด สุดแล้วแต่ความเชื่อที่แตกต่างกันของแต่ละคน สภาวะ

ทางจิตวิญญาณ จึงหมายถึง มิติทางคุณค่าที่สูงสุดเหนือไปจากโลกหรือภาพภูมิทางวัตถุการมีศรัทธาและมีการเข้าถึงคุณค่าที่สูงส่ง ทำให้เกิดความสุขอันประณีตลึกล้ำ

ความหมายของสุขภาวะทั้ง 4 ด้าน สุขภาวะทางกาย และสุขภาวะทางจิต เป็นสุขภาพที่ทำความเข้าใจได้ง่าย เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สังเกตเห็นได้ตลอดเวลา สุขภาวะทางสังคม เป็นการแสดงออกรวมกันของสังคม ซึ่งต้องทำความเข้าใจ และยอมรับรวมกันของทั้งสังคม และสุขภาวะทางปัญญา (จิตวิญญาณ) เป็นสุขภาพที่ทำความเข้าใจได้ยาก และเป็นขั้นสูงสุดของสุขภาพองค์รวม ก่อนหน้านั้น ในปีค.ศ. 1986 การประชุมนานาชาติที่กรุงออตตาวา เมืองหลวงของแคนาดา ในเรื่องคุณภาพชีวิต (Quality of Life) นั้นได้ให้ความสำคัญในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) เป็นครั้งแรก ซึ่งเกิดขึ้นโดยได้ถูกบันทึกไว้ว่า "ความสมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจและสังคม ปัจเจกบุคคลหรือลักษณะเฉพาะของกลุ่มและความปรารถนาที่เกิดขึ้นจริง ความต้องการการเปลี่ยนแปลงหรือการจัดการกับสภาพแวดล้อม " ในอนาคตไม่มีจุดสิ้นสุด แต่สามารถประยุกต์แนวคิดได้ในแต่ละบุคคลกลุ่ม ชุมชนหรือประชาชน สำหรับหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพนี้เป็นแนวคิดที่เน้นการปฏิบัติใหม่ขึ้นมาทั้งหมด โดยยึดเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญของการทำงานด้านส่งเสริมสุขภาพ โดยกฎบัตรออตตาวา (Ottawa Charter) และสิ่งที่เพิ่มเข้ามาในโครงสร้างของคุณภาพชีวิต มี 5 ประเด็น ที่ผ่านมา คือ ระดับทักษะของแต่ละคน ผ่านการกระทำทางชุมชนและการให้บริการสาธารณสุขครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อมนโยบาย และเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ ในที่นี้การส่งเสริมสุขภาพ แสดงให้เห็นถึงส่วนประกอบสองอย่าง ได้แก่ สิ่งสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพเป็นการสร้างสุขภาพโดยทั่วไป สภาพทั่วไปของสิ่งแวดล้อม ซึ่งการดำเนินการทางสังคมและทางด้านวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของสุขภาพ จะนำไปสู่การพิจารณาการวางแผนออกแบบโครงสร้างสภาพแวดล้อมใหม่และการแลกเปลี่ยนเหตุผลของแต่ละคน ซึ่งผลที่ตามมาที่คาดหวังในการส่งเสริมสุขภาพกบผลสะท้อนที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง ภายใต้ประเด็นหลักนี้ จึงสัมพันธ์กับคำว่า "สุขภาพที่แท้จริงเป็นเรื่องของคุณภาพชีวิต" คุณภาพชีวิตเป็นเรื่องสำคัญมากของบุคคลและสังคมในปัจจุบัน ดังนั้นความสำคัญระดับตนเองและครอบครัว คือ การมีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ สุขภาพอนามัยดี ไม่เจ็บป่วย ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายส่วนตน และสามารถประกอบอาชีพการงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ชีวิต ความเป็นอยู่ ครอบครัวอบอุ่น ไม่มีปัญหาความสำคัญระดับสังคม และประเทศชาติ เมื่อประชากรในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดี ย่อมทำให้คุณภาพชีวิตของประชากร เช่น สภาพแวดล้อม การศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ของประชากร เป็นต้น และยังสอดคล้อง

กับ นฐพงศ์ เทพจารี (2539, น.40) คุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อบุคคลและสังคมเป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถกำหนดการสร้างเกณฑ์มาตรฐานเพื่อให้ระดับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้และเพื่อทำให้การพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายที่ปรารถนา บุคคลแต่ละคนแต่ละครอบครัวจึงมีการพัฒนาตนเองในด้านการศึกษามีแนวคิดและเจตคติที่ดีการรู้จักบริหารตนเองการมีความเอื้ออาทรต่อบุคคลอื่นการมีอาชีพมีรายได้มีคุณธรรมและศีลธรรม ฯลฯ หากทุกคนในสังคมสามารถปฏิบัติได้เช่นนี้ ก็เท่ากับว่าสามารถช่วยยกระดับทั้งของตนเองและสังคมให้มีคุณค่ามีความเจริญงอกงามพัฒนาไปสู่สังคมอุดมคติปัญหาต่างๆในสังคมจะลดลงหรือหมดไป เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาโสเภณีปัญหาอาชญากรรม ปัญหามลภาวะเป็นพิษ ดังนั้น ประเทศต่างๆ จึงใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการที่จะพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพ ชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้นจนถึงระดับมาตรฐานที่สังคมต้องการทั้งนี้ เพื่อช่วยให้สมาชิกในสังคม ทุกคนมีความกินดีอยู่ดีมีความสุขสมบูรณ์ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ระบบสาธารณูปโภคไม่ได้มาตรฐาน และสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำแออัด พื้นที่บริเวณเรือนจำไม่เพียงพอ ทำให้การจัดกิจกรรมมีข้อจำกัด

5. ผลการวิจัย **ด้านจิตใจ** พบว่า ควรเพิ่มเติมหลักสูตรโปรแกรมแก้ไข พื้นฟู ชุมชน บำบัด พัฒนาจิตใจ จัดกิจกรรมให้ผู้ต้องขังแสดงออกมากขึ้น จัดโปรแกรมเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังทุกกลุ่ม แยกตาม อายุ ประเภทคดี ให้มีเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาทุกด้านและเข้าถึงได้ง่าย เป็นไปตามงานวิจัยของ นางเยาว์ อรุณศิริวงศ์ (2550, น. 8) การพัฒนาคุณภาพชีวิต หมายถึง การทำให้บุคคล มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาดำเนินชีวิตในทางชอบธรรม มีความพึงพอใจในความเป็นอยู่ของตนเอง และสามารถ ปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับนิพนธ์ คันธเสวี (2534 อ้างถึงใน ศศิธร นุชดารา, 2536, น.19) จำแนกองค์ประกอบคุณภาพชีวิต 6 ประการ คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ความคิดและจิตใจ และยังสอดคล้องกับยุพา อุดมศักดิ์ (2516, น.6) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตของคนทุกคนในสังคม ต้องประกอบด้วย สุขภาพทางกายและทางใจ การศึกษา เศรษฐกิจ และอาชีพ การเมือง ศาสนา สิ่งแวดล้อม สวัสดิการและสังคมอื่น ๆ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ไม่มีการแยกประเภทผู้ต้องขังตามกลุ่มอายุ เพื่อให้การจัดกิจกรรมตรงตามความต้องการของผู้ต้องขัง และไม่แยกตามเพศและประเภทคดี รวมทั้งมีเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาไม่เพียงพอและเข้าพบติดต่อยาก ไม่ได้รับความสะดวก

6. ผลการวิจัย **ด้านการฝึกทักษะอาชีพ** พบว่า ควรประสานขอความร่วมมือองค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างอาคาร อุปกรณ์ สถานที่ และหลักสูตรสำหรับฝึกอาชีพควรมีการพัฒนาให้ทันสมัยตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานและสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อประกอบอาชีพได้จริง และมีการฝึกอาชีพต่อยอดจากอาชีพเดิมของผู้ต้องขังเพื่อให้มีทักษะที่เพิ่มมากขึ้นและควรฝึกอาชีพให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง นำวิทยากรที่มีประสบการณ์เชี่ยวชาญทันสมัยและสื่อสารเข้าใจง่ายมาฝึกอบรม เป็นไปตามงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ ปัญงพงษ์ (2521, น.18) ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิตต้องรวมปัจจัยทางความต้องการทางร่างกายและความต้องการทางด้านจิตใจ และสอดคล้องกับนิคาร์ตัน ศิลปะเดช (2540, น.85-86) ได้สรุปว่า องค์ประกอบที่จะทำให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้น ควรประกอบด้วยปัจจัยพื้นฐานคือ

1. ปัจจัยด้านความสมบูรณ์ด้านร่างกายและสติปัญญา หมายถึง การที่มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้นจะต้องมีความเป็นปกติของร่างกายและสติปัญญาเป็นพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ การมีอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายสมบูรณ์ครบถ้วน มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง มีพลังกำลังที่สามารถทำกิจการงานได้ดีเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ มีระดับพัฒนาการของสติปัญญาเป็นปกติ สามารถศึกษาเล่าเรียน คิดไตร่ตรองหาเหตุผลต่าง ๆ รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

2. ปัจจัยด้านความสมบูรณ์ด้านจิตใจและอารมณ์ หมายถึง การเป็นผู้ที่มีจิตใจที่ดี มีอารมณ์แจ่มใสมั่นคง ไม่แปรปรวน หงุดหงิด โมโหง่าย จิตใจมีคุณธรรม ไม่อิจฉาริษยาหรือเคียดแค้น พยาบาทผู้อื่นเป็นผู้มองโลกในแง่ดี มีความโอบอ้อมอารี พร้อมทั้งจะช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยากหรือเดือดร้อนเสมอ การมีพื้นฐานด้านจิตใจและอารมณ์ที่ดีจะช่วยให้บุคคลเกิดความสุขและความสงบในการดำรงชีวิต

3. ปัจจัยด้านความสมบูรณ์สังคมและสิ่งแวดล้อม หมายถึงการเป็นคนที่ได้รับการยอมรับจากคนทั่วไปอันเนื่องมาจากการมีมนุษยสัมพันธ์อันดี มีความสามารถในการปรับตัวยอมรับความสามารถและความสำคัญของผู้อื่น ตลอดจนสิ่งอื่น ๆ ที่อยู่รอบตัว ดังนั้นจึงเป็นผู้ที่เห็นคุณค่าของบุคคลและสิ่งแวดล้อมและคิดที่จะปรับปรุงพัฒนาให้สิ่งแวดล้อมเหล่านั้นคงคุณค่าและประโยชน์อยู่ตลอดไป จะยอมให้เกิดความเสียหาย หรือมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมบ้างก็เป็นเพียงส่วนน้อยที่สุด การมีความสมบูรณ์ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมจะช่วยให้บุคคลมีชีวิตที่เหมาะสมกลมกลืน และเข้ากันได้กับสังคมและสิ่งแวดล้อมของตน

4. ปัจจัยด้านความสมบูรณ์ของสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต หมายถึงความสามารถที่จะจัดหาสิ่งจำเป็นต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ชีวิตดำรงอยู่ได้อย่างดีตามฐานะของตนเอง ตลอดจนสภาพ

ของสังคมเศรษฐกิจ และยุคสมัย ปัจจัยจำเป็นเหล่านี้ ได้แก่ ปัจจัย 4 ซึ่งมี อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่ อาศัย ยารักษาโรคและสิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่าง ๆ ตลอดจนการได้รับการศึกษาการพักผ่อน ฯลฯ ซึ่งบุคคลจำเป็นต้องจัดหรือจัดให้มีขึ้นตามความจำเป็นในสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของตน การมีปัจจัยจำเป็นในการดำรงชีวิตที่ดีและพอเพียง ย่อมช่วยให้บุคคลมีความสะดวกสบาย ไม่ลำบากขัดสน และย่อมนำมาซึ่งความสุขและความพึงพอใจในชีวิต ซึ่งยังสอดคล้องกับผจญ เฉลิมสาร (2540, น.7) ได้สรุปความหมายของชีวิตการทำงานว่าเป็นคำที่มีความหมายกว้างครอบคลุมไปในทุกด้าน ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตในการทำงานของปัจเจกบุคคลและสภาพแวดล้อมในการทำงานภายในองค์กร ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในสถานที่ทำงาน และสภาพการทำงานที่ปัจเจกบุคคลมีความรู้สึกทั้งหลายเกี่ยวกับสภาพในการทำงานทั้งผลตอบแทนเรื่องเศรษฐกิจ ความมั่นคง ความก้าวหน้าในงาน

ที่เป็นเช่นนี้เพราะ อุปกรณ์ สถานที่ ไม่ได้รับการปรับปรุง มีสภาพที่ทรุดโทรมมาก นอกจากนี้การฝึกอาชีพยังไม่ทันสมัยทำให้ไม่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัย พบว่า เรือนจำเป็นหน่วยงานหนึ่งของกรมราชทัณฑ์ และเป็นสถาบันทางสังคมซึ่งรู้จักกันโดยทั่วไป ในฐานะตัวแทนของรัฐที่ดำเนินงานรับผิดชอบด้านการป้องกันสังคมในส่วนของการปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ดังนี้

1. ทำหน้าที่ควบคุมผู้กระทำผิดไว้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งตามคำพิพากษาของศาลเพื่อเป็นการลงโทษให้ผู้กระทำผิดได้เกิดความเลาบจำ สังคมรู้สึกปลอดภัยจากผู้ก่ออาชญากรรม
2. อบรมแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเป็นสิ่งสำคัญ ที่ผู้ต้องขังเหล่านั้นจะต้องกลับสู่สังคมตามเดิม ดังนั้น คุณภาพชีวิต จึงเป็นภารกิจที่สำคัญอย่าง โดยกรมราชทัณฑ์มีส่วนฝึกวิชาชีพและส่งเสริมทักษะการทำงาน กองพัฒนาพฤตินิสัย มีหน้าที่ส่งเสริมให้เรือนจำดำเนินการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังตามความถนัด และความต้องการของผู้ต้องขัง และตลาดแรงงาน สนับสนุนเงินทุนพัฒนาพฤตินิสัย เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการฝึกวิชาชีพและสนับสนุนปัจจัยการผลิต พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ศึกษาแนวโน้มความต้องการของตลาดเกี่ยวกับรูปแบบและ

ประเภทผลิตภัณฑ์ กำหนดค่าจ้าง เงินรางวัลปันผล ส่งเสริมสนับสนุนให้เรือนจำนำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายในงานนิทรรศการและงานเทศกาลต่างๆ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการจัดหลักสูตรฝึกอบรมให้แก่ผู้ต้องขัง และจัดการประกวดแข่งขัน เพื่อฝึกทักษะความรู้ความชำนาญให้แก่ผู้ต้องขัง และการฝึกวิชาชีพเป็นหนึ่งในภารกิจที่กรมราชทัณฑ์มุ่งเน้นให้ เรือนจำ/ทัณฑสถาน ฝึกวิชาชีพให้ผู้ต้องขัง เพื่อให้ผู้ต้องขังมีวิชาชีพติดตัว สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษ จะได้ไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากกรมการจัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ในการลงนามบันทึกข้อตกลง ในการสร้างโอกาสและคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ผู้ต้องขัง โดยผ่านกระบวนการฝึกวิชาชีพ เพิ่มทักษะความรู้ ความเชี่ยวชาญ ให้เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน หรือสามารถประกอบอาชีพอิสระได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้ความร่วมมือจากสถานประกอบการหรือนายจ้าง ที่ได้มอบโอกาสในการเข้าไปฝึกวิชาชีพทั้งในเรือนจำและในสถานประกอบการและการให้โอกาสจ้างงานผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษอีกด้วย

ปัญหาผู้ต้องขังพ้นโทษออกมาทำความผิดซ้ำ เป็นเรื่องใหญ่ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมายาวนานสาเหตุหลักของผู้ต้องขังที่พ้นโทษหันไปทำผิดอีก เกิดจากคนในสังคมไม่ยอมรับ ไม่ให้โอกาส และหลังพ้นโทษไม่มีงานทำ นักโทษคิดว่าตัวเองไร้ค่า ไม่มีที่ยืนในสังคม จึงกลับไปทำผิดซ้ำแล้วซ้ำเล่า กลายเป็นวังวนเดิม รัฐต้องสูญเสียงบประมาณมหาศาลในการดูแลผู้ต้องขังในเรือนจำที่เพิ่มขึ้นทุกวัน นำไปสู่ปัญหานักโทษล้นคุก (ประมาณ 330,000 คน ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน 143 แห่งทั่วประเทศ) และผู้คุมดูแลไม่ทั่วถึง กรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล ซึ่งงานราชทัณฑ์ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการควบคุมผู้ต้องขังไม่ให้หลบหนีเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่ในการแก้ไขและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และกลับตัวเป็นพลเมืองดีของสังคม โดยหลักในการ พัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคือ การจัดการศึกษาสายสามัญและสายวิชาชีพ รวมทั้งการอบรมศีลธรรม จริยธรรมให้ผู้ต้องขัง ให้มีจิตสำนึกและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. การศึกษานี้เป็นการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดระนอง จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในจังหวัดอื่น ภายในสังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

2. ควรมีการศึกษาตัวแปรเพิ่มเติมที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดระนอง เช่น แนวทางในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในรูปแบบของแผนพัฒนากรมราชทัณฑ์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2542). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- จุมลพล รอดคำดี. (2532). สื่อสารมวลชนเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์. (2521). ประชากรศาสตร์และประชากรศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- ชาญชัย อินทรประวัติ. (2547). การพัฒนาคุณภาพชีวิต. นครราชสีมา: เอเชียสาส์น.
- ทิวาพร เดชมณี. (2560). การกลับใจของผู้พ้นโทษผ่านทางการใช้ชีวิต ในบ้านกึ่งวิถีแนวคริสต์ : ศึกษากรณี บ้านกึ่งวิถีบ้านพระพร ของมูลนิธิพันธกิจเรือนจำคริสต์เรียน. (วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- นงเยาว์ อรุณศิริวงศ์. (2550). เอกสารชุดการสอนหน่วยที่ 11 การพัฒนาคุณภาพชีวิต.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : นนทบุรี.

นฐพงศ์ เทพจारी. (2533). **ความยึดมั่นผูกพันในศาสนาอิสลามของคนไทยมุสลิมชนบท จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีผลต่อพฤติกรรมด้านสังคม เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิต.**วิทยานิพนธ์.ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นวรรตน์ ณ วันจันทร์.(2548).**คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการกรมการปกครองจังหวัดลำพูน.**วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร.มหาบัณฑิต. สาขารัฐประศาสนศาสตร. คณะรัฐศาสตร. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นิสารัตน์ ศิลปเดช. (2540). **ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต.** กรุงเทพมหานคร : พิเศษการพิมพ์.

นิพนธ์ คันทะเสวี. (2536). **คุณภาพชีวิต.** กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ (อัดสำเนา)

ภัทร คงคาทิพย์. (2557). **มาตรการทางกฎหมายในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อย.** วิทยานิพนธ์. นิติศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ภัทรภา สุขสง่า, และ พรรณทิพา ศักดิ์ทอง. (2557). การทดสอบเบื้องต้นแบบประเมินผลลัพธ์ด้านการใช้จ่ายที่ได้จากการรายงานของผู้ป่วยสำหรับคุณภาพชีวิตด้านยาโดยใช้วิธีเชิงผสมผสาน. **วารสารไทยเภสัชศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ**, หน้า 203-212.

ยุพา อุดมศักดิ์. (2516). แนวความคิด หลักการ และวิธีการทางประชากรศึกษา. ในเอกสาร **ประกอบการประชุมเรื่องบทบาทสหศึกษา – ประชากรศึกษาในการแก้ปัญหาประชากร และสาธารณสุข**, นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

เยาวลักษณ์ กลิ่นหอม. (2540). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตและความเข้มแข็งในการ**

งของโลของสงวติครองครวย์ไวยลิตถอง (รายงานของวาลัย) งวาลัย

